

Visonderzoek van de Neeralfenevijver gelegen in Ternat (Vlaams-Brabant)

Wijze van citeren:

Boets P., Van Nieuwenhuyze W. (2025). Visonderzoek van de Neeralfenevijver gelegen in Ternat (Vlaams-Brabant). Onderzoek uitgevoerd door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek in opdracht van het Agentschap voor Natuur en bos. 7p.

Contactgegevens:

Pieter Boets

Provinciaal centrum voor Milieuonderzoek

Godshuizenlaan 95, 9000 Gent

pieter.boets@oost-vlaanderen.be

team.aquatiscche.ecologie@oost-vlaanderen.be

Inhoud

1.	Situering.....	4
2.	Studiegebied	4
3.	Methode	5
4.	Resultaten en bespreking	6
5.	Conclusie.....	7
6.	Referenties.....	8

1. Situering

Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) onderzocht in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos de recent heringerichte Neeralfene vijver in Ternat. Deze vijver werd ecologisch hersteld in 2022 en ingericht als extensieve hengelvijver. Drie jaar na deze herinrichting was men benieuwd over de vissamenstelling maar ook of er bijkomende bepotingen noodzakelijk zijn. De resultaten van dit onderzoek evenals enkele aanbevelingen zijn terug te vinden in onderstaand rapport.

2. Studiegebied

Het onderzoek vond plaats in de Neeralfenevijver te Ternat (Vlaams-Brabant) (figuur 1) op 19/9/2025. De vijver heeft een oppervlakte van 0.4 hectare en op het diepste punt is deze ongeveer 1,5 meter. De oevers zijn glooiend aangelegd. Er is een eiland in het midden aanwezig en er komen veel ondergedoken en drijvende waterplanten voor waaronder gedoornd (grof) hoornblad, waterlelie en gele plomp.

Bij het huidige onderzoek werd de oever volledig elektrisch afgevist (200 m). Daarnaast werd er ook kriskras door het midden gevaren en werd er elektrisch gevist (traject van 50 m) (zie 3. Methode).

De vijver ligt naast de Steenvoordebeek. Deze waterloop overstroomde in 2024 waardoor er uitwisseling was tussen de vijver en de waterloop. Onder normale omstandigheden is er geen uitwisseling van vissen mogelijk tussen de waterloop en de vijver.

Figuur 1 – Foto van de Neeralfenevijver te Ternat (Vlaams-Brabant).

Figuur 2 – Luchtfoto van de hengelvijver met naast gelegen Steenvoordebeek.

3. Methode

Het visonderzoek werd uitgevoerd met behulp van een elektrovisserijtoestel (VVP 15C electrofisher, Smith-Root) vanuit een boot.

Bij het elektrisch afvissen wordt via een stroomgroep en een gelijkrichter een spanningsveld in het water opgewekt tussen een positieve en negatieve pool, wat verdovend werkt op de vis. De negatieve pool of kathode bestaat uit een platte stroomgeleidende draad. De kathode sleept nabij het voorste eind van de boot in het water. De positieve pool (anode) bestaat uit een geïsoleerde steel en een stroomgeleidende metalen ring voorzien van een net. Er wordt een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie nagestreefd door met tussenpozen de anode onder water te dompelen, waardoor de daar aanwezige vis tijdelijk verdoofd wordt. De verdoofde vis wordt direct uit het water geschept en verzameld in een emmer met water. Het ononderbroken onder stroom zetten van het gekozen traject zou meer vis verjagen door het wegluchten uit de schrikzone.

De gevangen vissen werden telkens gesorteerd en de aantallen werden bepaald per soort, evenals het totale gewicht. De individuen werden daarnaast ook gemeten tot op 0,1 cm nauwkeurig en gewogen tot op 0,1 g nauwkeurig (uitgezonderd uitheemse soorten). Algemeen dient rekening gehouden te worden dat het resultaat van een weging een levend, nat gewicht is, wat vooral bij kleine individuen voor een meetfout kan zorgen. Tevens werden vissen visueel geïnspecteerd op aanwezigheid van gebreken of ziektes. Na het verzamelen van de data werd alle vis teruggeplaatst, behalve de invasieve uitheemse soorten, tenzij anders aangegeven.

4. Resultaten en bespreking

In totaal werden er 8 verschillende soorten vissen aangetroffen, waaronder 1 uitheemse soort, blauwbandgrondel (Tabel 1). Op zich is er een relatief evenwichtig visbestand, hoewel de aantallen en biomassa van de gewenste soorten (blankvoorn, rietvoorn en zeelt) eerder laag was. Er werd relatief veel blauwbandgrondel en gibel aangetroffen. Dit is op zich niet uitzonderlijk aangezien het typische pionierssoorten zijn die na herinrichting hoge aantallen en biomassa kunnen bereiken. Beide soorten komen ook oorspronkelijk uit hetzelfde gebied (Oost-Azië). Om de aantallen van deze soorten onder controle te houden werd aanbevolen om een aantal grotere baarzen uit te zetten in de vijver zodat die naast de aanwezige snoek de populatie van blauwbandgrondel onder controle kunnen houden. Onderzoek heeft namelijk aangetoond dat predatie voor een vorm van natuurlijke controle kan zorgen (Lemmens et al. 2015). Op 30 oktober 2025 werd dit advies opgevolgd en werden er 6 grote (>20cm) baarzen uitgezet in de vijver.

Tijdens het onderzoek was het water vrij troebel terwijl het eerder op het jaar vrij helder was (pers. comm. lokale hengelaars). De troebelheid van het water is vermoedelijk toe te schrijven aan de aanwezigheid van ganzen en eenden. Er werden op de dag van onderzoek 20 Canadese ganzen maar ook nijlganzen en enkel soepganzen waargenomen. Voor dergelijke kleine waterpartij is dit een zeer hoog aantal. Zij zorgen door hun manier van voedsel zoeken voor opwarreling in het water maar brengen vermoedelijk ook veel extra nutriënten in de waterpartij. Er werd dan ook aanbevolen om de populatie in de mate van het mogelijke te beheeren. Daarnaast werd er melding gemaakt van enkele karpers aanwezig op de vijver door de lokale hengelaars en dit is zeer waarschijnlijk gezien na de herinrichting er ook met karper bepoet werd. Tijdens het onderzoek werden deze niet gevangen. Mogelijks dragen zij ook in beperkte mate bij tot de troebelheid aangezien het bodemwoelende vissen zijn. Gezien hun beperkte aantal zal het effect eerder beperkt zijn.

Naast drijfbladplanten waren er veel ondergedoken waterplanten (voornamelijk gedoornd hoornblad) aanwezig die vermoedelijk in het najaar zullen afsterven. Hierbij is het belangrijk om dit op te volgen omdat het afsterven van deze grote hoeveelheid organisch plantenmateriaal kan gepaard gaan met een grotere zuurstofvraag. Tevens werd er melding gemaakt dat het hengelen bemoeilijkt werd als gevolg van de hoge abundantie aan gedoornd hoornblad. Mogelijks kan een gedeeltelijk verwijdering in het najaar overwogen worden om zo de biomassa onder controle te houden en een deel van de nutriënten uit het systeem te halen.

Van rietvoorn werden de hoogste aantallen aangetroffen. Zowel grote als kleine individuen werden teruggevonden waardoor er natuurlijke reproductie lijkt plaats te vinden (tabel 1 en figuur 3). Blankvoorn en zeelt werden dan weer beperkt aangetroffen of terug gevangen. Een extra bepoting met een beperkte hoeveelheid blankvoorn of zeelt kan mogelijks wel overwogen worden. Daarnaast werden er ook twee grote volwassen snoeken aangetroffen en kans op natuurlijke reproductie is de komende jaren is groot.

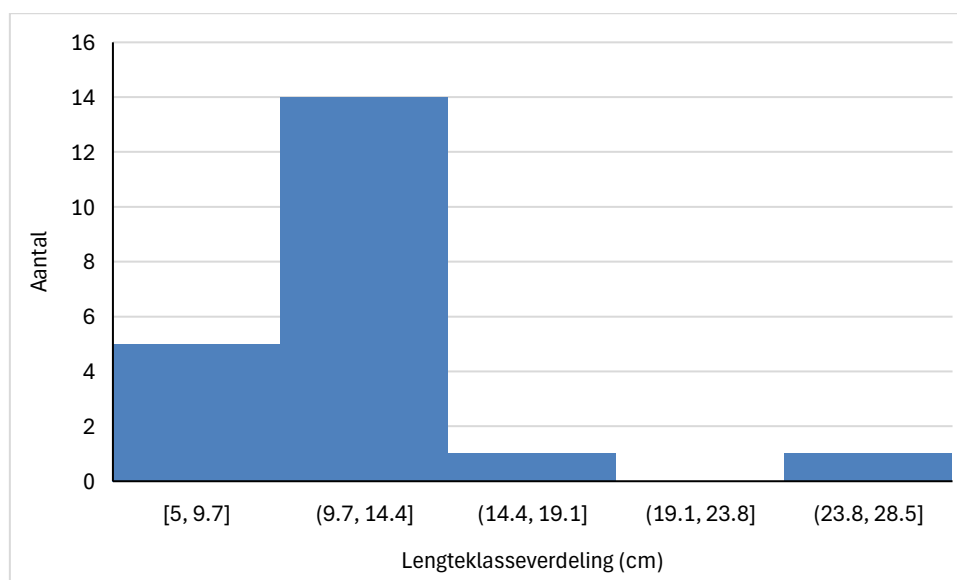
Riviergrondel en driedoornige stekelbaars zijn typische soorten van waterlopen en minder van stilstaande vijvers. Vermoedelijk zijn deze in de vijver geraakt bij de recente overstroming van 2024.

Paling is bovendien ook niet uitgezet op de vijver en is vermoedelijk vanuit de Steenvoordebeek in de vijver gekomen.

Blauwbandgrondel werd geëuthanaseerd. Bovendien werden de riviergrondels en de paairijpe paling terug op de Steenvoordebeek geplaatst. De giebel werd eveneens verplaatst naar de Dender.

Tabel 1 – Overzicht van de vangstresultaten van het onderzoek uitgevoerd op de Neerlafenevijver in 2025 voor het traject op het midden van de vijver en voor de oevers. Daarnaast wordt ook de minimum en maximum lengte per soort weergegeven (in cm)

Soort	Midden		Oevers		Lengte (cm, min-max)
	aantal (n)	gewicht (g)	aantal (n)	gewicht (g)	
3-doornige stekelbaars			2	1	3.5-3.7
Blankvoorn	1	15.6	1	13.2	11.8 -12
Blauwbandgrondel			108	129.4	1.8-6.8
Giebel	1	74.5	15	1486.5	10-23
Paling			1	1045	80
Rietvoorn	2	202	19	282.9	5-24.5
Riviergrondel	1	4.3	3	12.5	7.4-8.5
Snoek	2	5700			67-72
Zeelt			3	45.2	2.6-14
TOTAAL	7	5996.4	152	3015.7	

Figuur 3 – Lengteklasseverdeling (in cm) van rietvoorn gevangen in de Neerlalfenevijver in 2025.

5. Conclusie

Het visbestand is vrij gevarieerd maar de doelsoorten kennen voorlopig nog vrij lage aantallen en biomassa. Het stimuleren van natuurlijke predatie om de biomassa aan blauwbandgrondel en giebel onder controle te houden wordt aanbevolen. Daarnaast is de aanwezigheid van uitheemse ganzen en

de hoge biomassa aan gedoord hoornblad een aandachtspunt naar beheer toe. Gezien de recente herinrichting wordt een positieve evolutie van het visbestand verwacht de komende jaren. Een beperkte bijkomende bepoting van blankvoorn of zeelt kan overwogen worden.

6. Referenties

[Lemmens, P., Mergeay, J., Vanhove, T., De Meester, L., & Declerck, S. \(2015\). Suppression of invasive topmouth gudgeon pseudorasbora parva by native pike esox lucius in ponds. *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*, 25\(1\), 41-48.](#)